

Valsts ieņēmumu
dienests

Metodiskais materiāls

ZAUDĒTIE PARĀDI (līdz 2023.gada 31.decembrim)

02.01.2024.

Saturs

1. Pievienotās vērtības nodokļa piemērošana debitoru parādiem	3
2. Preču piegādātāja vai pakalpojumu sniedzēja un preču pircēja vai pakalpojumu saņēmēja pienākumi	4
2.1. Preču piegādātāja vai pakalpojumu sniedzēja pienākumi.....	4
2.2. Preču pircēja vai pakalpojumu saņēmēja pienākumi	5
3. Priekšnodokļa korekcijas kritēriji.....	6
3.1. Priekšnodokļa korekcijas, ja zaudētā parāda vērtība ir mazāka par 430 <i>euro</i>	6
3.2. Priekšnodokļa korekcijas, ja zaudētā parāda vērtība ir sasniegusi vai pārsniegusi 430 <i>euro</i>	7
4. Priekšnodokļa korekcijas, ja parādniekam – preču vai pakalpojuma saņēmējam – ir noticis maksātnespējas process, kas noslēdzies ar parādnieka likvidāciju.....	8
5. PVN deklarācijas iesniegšanas kārtība.....	9
6. Citi jautājumi.....	11
7. Uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošana debitoru parādiem	14

1. Pievienotās vērtības nodokļa piemērošana debitoru parādiem

Pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk – PVN) ir patēriņa nodoklis, kas tiek iekļauts preces vai pakalpojuma cenā, un to samaksā preces vai pakalpojuma gala patērētājs.

Ja pakalpojumu vai preču saņēmējs neveic samaksu par saņemto pakalpojumu vai preču piegādi, ieskaitot PVN, tad reģistrēts PVN maksātājs – pakalpojumu sniedzējs vai preču piegādātājs – ir tiesīgs Pievienotās vērtības nodokļa likuma noteiktajā kārtībā atzīt nesaņemto PVN summu par zaudēto PVN parādu.¹

Šajā metodiskajā materiālā tiks apskatīti divi veidi, kā veikt priekšnodokļa korekcijas par zaudētā parāda PVN summu, ja:

- nav uzsākta debitora maksātspēja²,
- ir uzsākta debitora maksātspēja³.

Abos šajos gadījumos ir jāievēro triju gadu parāda rašanās brīdis.

Zaudēto parādu var atgūt, ja triju gadu laikā no parāda rašanās brīža ir:

- 1) iesniegts prasības pieteikums tiesā par parāda piedziņu no preču vai pakalpojumu saņēmēja⁴;***
- 2) uzsākta preču vai pakalpojumu saņēmēja maksātspējas procedūra⁵.***

1.piemērs

Reģistrēta nodokļa maksātāja klients tika izslēgts no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 2020.gada 6.novembrī. Vecākais parāds izveidojies 2016.gada 31.jūlijā (samaksas termiņš). Kā šaubīgs debitors novērtēts 2018.gada decembrī. 2019.gada 16.janvārī tika pasludināts maksātspējas process un termiņā tika pieteikts kreditora prasījums. No kura datuma jāskaita trīs gadu termiņš?

Atbilde.

Nodokļa maksātājam ir tiesības uz PVN priekšnodokļa korekcijām par zaudētiem parādiem, ja saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta 2.¹ daļu maksātspējas procedūra uzsākta triju gadu laikā no parāda rašanas brīža, t.i. triju gadu termiņš jāskaita no 2016. gada 1.augusta, un ir izpildīti visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektajā daļā minētie nosacījumi.

¹ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pants.

² Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās vai trešās daļas nosacījumi tiek izpildīti.

³ Saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piekto daļu.

⁴ Attiecībā uz Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta trešajā daļā minēto gadījumu.

⁵ Attiecībā uz Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektajā daļā minēto gadījumu.

2. Preču piegādātāja vai pakalpojumu sniedzēja un preču pircēja vai pakalpojumu saņēmēja pienākumi

Ja fiziska persona vai komersants (juridiska persona), kurš reģistrēts kā PVN maksātājs, Latvijas Republikas teritorijā sniegs pakalpojumu vai veiks preču piegādi fiziskai vai juridiskai personai, tad vispārīgā gadījumā tam par sniegto pakalpojumu vai preču iegādi būs jāaprēķina un valsts budžetā jāiemaksā PVN neatkarīgi no samaksas saņemšanas.

Savukārt preču vai pakalpojuma saņēmēja pienākums ir preču piegādātājam vai pakalpojumu sniedzējam samaksāt gan darījuma vērtību, gan PVN.

2.1. Preču piegādātāja vai pakalpojumu sniedzēja pienākumi

Kreditoram jāveic noteiktas darbības, lai parādu no sava parādnieka atgūtu, tātad jāveic pierādāmi pasākumi zaudētā parāda atgūšanai. Piemēram, sarakste ar parādnieku, brīdinājumu nosūtīšana u.tml.

2.piemērs

Kādi pierādījumi uzskatāmi par ticamiem un pietiekamiem, lai izpildītu Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās daļas 8.punkta prasību? Vai izdrukas no sistēmas – kredītmēdžera pretenziju reģistrācijas žurnāla – būs uzskatāmas par pierādījumu, vai arī nepieciešams uzrādīt kvītis par ierakstītas vēstules nosūtīšanu konkrētajam debitoram?

Atbilde.

Pievienotās vērtības nodokļa likumā nav noteikti konkrēti pasākumu veidi zaudētā parāda atgūšanai, bet nodokļa maksātājam ir jābūt dokumentāriem pierādījumiem par jebkādiem veiktajiem pasākumiem zaudētā parāda atgūšanai, piemēram, izdrukas no parādu piedziņas kompānijas, kvīts par ierakstītu vēstuli nosūtīšanu, ievietots sludinājums laikrakstā "Latvijas Vēstnesis".

3.piemērs

Vai vēstuli ar informāciju par parāda atzišanu par zaudēto parādu sūtīšana, ņemot vērā Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta 2.¹daļu, ir attiecināma tikai uz parādiem bez nodokļa virs 430 euro, kam ir tiesas spriedums par parāda piedziņu un tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību?

Atbilde.

Ievērojot Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmo daļu, nodokļa maksātājam ir nepieciešams nosūtīt informāciju preču un pakalpojumu saņēmējam par to, ka attiecīgais parāds Pievienotās vērtības nodokļa likuma izpratnē tiek uzskaitīts par zaudēto parādu, arī tādā gadījumā, ja parāds bez nodokļa ir mazāks par 430 euro.

Ja zaudētais parāds pilnīgi vai daļēji atgūts pēc tam, kad veiktas šajā pantā paredzētās valsts budžetā maksājamā nodokļa korekcijas, preču piegādātājs vai pakalpojumu sniedzējs par atgūto zaudēto parādu vai tā daļu aprēķina nodokli un iemaksā to valsts budžetā tajā taksācijas periodā, kad parāds ir samaksāts.⁶

⁶ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta trīspadsmitā daļa.

2.2. Preču pircēja vai pakalpojumu saņēmēja pienākumi

Preču vai pakalpojumu saņēmējs, kurš ir reģistrēts nodokļa maksātājs, pēc informācijas saņemšanas par to, ka attiecīgais parāds Pievienotās vērtības nodokļa likuma izpratnē tiek uzskatīts par zaudēto parādu, bet ne vēlāk kā līdz pēctaksācijas gada 31.jūlijam atmaksā valsts budžetā atskaitīto priekšnodokļa summu par nesamaksāto zaudēto parādu.⁷

Preču vai pakalpojumu saņēmējs, kurš ir reģistrēts nodokļa maksātājs, nesamaksāto zaudētā parāda nodokļa summu iemaksā valsts budžetā, to norādot attiecīgā taksācijas perioda nodokļa deklarācijā.⁸

4.piemērs

Reģistrēts nodokļa maksātājs, salīdzinot datus ar kreditoriem, secināja, ka viens no tiem ir likvidēts. Kredits bija reģistrēts PVN maksātājs, no tā tika iegādātas preces. Kā lai noraksta šo parādu?

Atbilde.

Preču vai pakalpojumu saņēmējs, kurš ir reģistrēts nodokļa maksātājs, Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta astotajā daļā minēto nodokļa summu, par kuru kreditors ir īstenojis priekšnodokļa korekcijas tiesības, iemaksā valsts budžetā, to norādot attiecīgā taksācijas perioda nodokļa deklarācijā.

Ievērojot minēto, ja likvidētais kreditors (preču piegādātājs) vai viņa tiesību pārņēmējs bija izmantojis tiesības veikt priekšnodokļa korekciju saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmo vai trešo daļu, tad reģistrētam nodokļa maksātājam ir jāatmaksā valsts budžetā iepriekš atskaitītais priekšnodoklis par saņemtajām precēm.

Gadījumā, ja likvidētais kreditors (preču piegādātājs) vai viņa tiesību pārņēmējs nebija izmantojis tiesības veikt priekšnodokļa korekciju zaudētajam parādam, tad Pievienotās vērtības nodokļa likums neparedz pienākumu atmaksāt iepriekš atskaitīto priekšnodokli.

Preču vai pakalpojumu saņēmējs, kurš ir izslēgts no Valsts ieņēmumu dienesta pievienotās vērtības nodokļa maksātāju reģistra, atmaksā valsts budžetā atskaitīto priekšnodokļa summu par nesamaksāto zaudēto parādu, iesniedzot pēc informācijas saņemšanas par to, ka attiecīgais parāds Pievienotās vērtības nodokļa likuma izpratnē tiek uzskatīts par zaudēto parādu, bet ne vēlāk kā līdz pēctaksācijas gada 31.jūlijam paziņojumu par nodokļa samaksu par zaudētajiem parādiem. Paziņojumā norāda darījumus, par kuriem nodoklis tiek atmaksāts, un triju darbdienu laikā pēc šā paziņojuma iesniegšanas valsts budžetā iemaksā paziņojumā norādīto no valsts budžeta atskaitīto priekšnodokļa summu par nesamaksāto zaudēto parādu.⁹ Ja preču piegādātājam vai pakalpojumu sniedzējam zaudēto parādu samaksā, preču vai pakalpojumu saņēmējam ir tiesības atskaitīt priekšnodokli par samaksāto zaudēto parādu vai tā daļu tajā taksācijas periodā, kad veikta samaksa.¹⁰

⁷ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta astotā daļa.

⁸ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta devītā daļa.

⁹ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta vienpadsmitā daļa.

¹⁰ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta četrpadsmitā daļa.

3. Priekšnodokļa korekcijas kritēriji

Priekšnodokļa korekcijas kritēriji ir atkarīgi no zaudētā parāda nodokļa summas, ja zaudētā parāda vērtība vienam preču vai pakalpojumu saņēmējam **bez PVN**:

- ir mazāka par 430 *euro* vai
- ir sasniegusi vai pārsniegusi 430 *euro*.

3.1. Priekšnodokļa korekcijas, ja zaudētā parāda vērtība ir mazāka par 430 *euro*

Reģistrētam nodokļa maksātājam ir tiesības samazināt nodokļa summu par zaudētā parāda nodokļa summu, ja zaudētā parāda vērtība vienam preču vai pakalpojumu saņēmējam bez PVN ir mazāka par 430 *euro*, ja tiek izpildīti vairāki nosacījumi.

Ja zaudētā parāda summa vienam parādniekam bez PVN ir mazāka par 430 *euro*, jābūt izpildītiem visiem šiem nosacījumiem:

- 1) par piegādātajām precēm vai sniegtajiem pakalpojumiem ir izrakstīts nodokļa rēķins;***
- 2) parāds ir radies pēdējo triju taksācijas gadu laikā;***
- 3) par veikto darījumu ir aprēķināts nodoklis, un tas ir norādīts attiecīgā taksācijas perioda nodokļa deklarācijā;***
- 4) zaudētā parāda summa ir norakstīta no nedrošiem parādiem paredzēto speciālo uzkrājumu summas vai tieši zaudējumos (izdevumos) reģistrēta nodokļa maksātāja grāmatvedībā kārtējā taksācijas periodā vai kādā no iepriekšējiem taksācijas periodiem;***
- 5) preču vai pakalpojumu saņēmējs ar preču piegādātāju vai pakalpojumu sniedzēju nav saistītas personas likuma "Par nodokļiem un nodevām" izpratnē;***
- 6) preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana parādniekam ir pārtraukta vismaz pirms sešiem mēnešiem un nav atjaunota;***
- 7) parāds nav nodots (cedēts) citai personai;***
- 8) kreditors var pierādīt, ka tas ir veicis pasākumus zaudētā parāda atgūšanai;***
- 9) kreditors līdz pēctaksācijas gada 1.martam ir nosūtījis parādniekam, kurš ir reģistrēts nodokļa maksātājs vai kurš preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas brīdī bija reģistrēts nodokļa maksātājs, informāciju par to, ka attiecīgais parāds šā likuma izpratnē tiek uzskatīts par zaudēto parādu.¹¹***

5.piemērs

Kā izskaidrojams Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās daļas 6.punktā noteiktais par to, ka preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana atbilstošajam preču vai pakalpojumu saņēmējam ir pārtraukta vismaz pirms sešiem mēnešiem un nav atjaunota?

Atbilde.

Minētais sešu mēnešu laika periods ir datums kopš pēdējās preču piegādes vai pakalpojumu sniegšanas, t.i., laika periods kopš pārtraukta preču

¹¹ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmā daļa.

piegāde vai pakalpojumu sniegšana, proti, darījuma brīža Pievienotās vērtības nodokļa likuma izpratnē.

6.piemērs

Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmajā daļā ir noteikti kritēriji priekšnodokļa korekcijai zaudētiem parādiem, kuru summa bez nodokļa ir mazāka par 430 euro, bet Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektā daļa atrunā atšķirīgu korekcijas veikšanas kārtību. Kad jāpiemēro katra no šīm likuma 105.panta daļām?

Atbilde.

Nodokļa maksātājam, ievērojot Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmajā daļā noteiktās prasības, ir tiesības samazināt nodokļa summu par zaudētā parāda nodokļa summu, ja zaudētā parāda vērtība vienam preču vai pakalpojumu saņēmējam bez PVN ir mazāka par 430 euro. Tādējādi nodokļa maksātājam ir tiesības veikt korekciju par zaudēto parādu, kura vērtība bez PVN ir zem 430 euro, atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmajai daļai, kamēr parādniekam nav uzsākts maksātnespējas process.

3.2. Priekšnodokļa korekcijas, ja zaudētā parāda vērtība ir sasniegusi vai pārsniegusi 430 euro

Ja preču piegādātāja vai pakalpojuma sniedzēja zaudētā parāda vērtība vienam preču vai pakalpojumu saņēmējam bez nodokļa ir sasniegusi vai pārsniegusi 430 euro, reģistrētam nodokļa maksātājam ir tiesības valsts budžetā maksājamo nodokļa summu samazināt par zaudētā parāda nodokļa summu, ja izpildīti visi šī metodiskā materiāla 3.1.sadaļā minētie nosacījumi¹² un ir tiesas spriedums par parāda piedziņu no preču vai pakalpojumu saņēmēja un tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību.¹³

Priekšnodokļa korekcija, ja zaudētā parāda vērtība ir sasniegusi vai pārsniegusi 430 euro, veicama, ja:

- zaudētā parāda vērtība vienam preču vai pakalpojumu saņēmējam bez PVN ir sasniegusi vai pārsniegusi 430 euro;
- izpildīti visi metodiskā materiāla 3.1.sadaļā minētie nosacījumi¹⁴;
- ir tiesas spriedums par parāda piedziņu no preču vai pakalpojumu saņēmēja;
- ir tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību.

7.piemērs

Vai uz zaudētiem parādiem virs 430 euro obligāti attiecas nosacījums par tiesas sprieduma un tiesu izpildītāja akta nepieciešamību?

Atbilde.

Jā, ja vien nav uzsākta parādnieka maksātnespējas procedūra.

¹² Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmā daļa.

¹³ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta trešā daļa.

¹⁴ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmā daļa.

4. Priekšnodokļa korekcijas, ja parādniekam – preču vai pakalpojuma saņēmējam – ir noticis maksātnespējas process, kas noslēdzies ar parādnieka likvidāciju

Pievienotās vērtības nodokļa likumā ir paredzēti atšķirīgi nosacījumi zaudētā parāda atgūšanai, ja parādniekam – preču vai pakalpojuma saņēmējam – ir noticis maksātnespējas process, kas noslēdzies ar parādnieka likvidāciju.

Ja ir pārtraukta preču piegāde vai pakalpojumu sniegšana, kreditoram ir tiesības valsts budžetā maksājamo nodokļa summu samazināt par zaudētā parāda nodokļa summu, kas ir atzīta saskaņā ar kreditoru prasījumu reģistru, kad tiesa ir apstiprinājusi preču vai pakalpojumu saņēmēja maksātnespējas procedūras pabeigšanu, vai, ja preču vai pakalpojumu saņēmējs ir fiziskā persona, – kad tiesa ir apstiprinājusi bankrota procedūras pabeigšanu.¹⁵

Ja preču vai pakalpojumu saņēmējam ir uzsākts maksātnespējas process, tad priekšnodokļa korekciju par zaudēto parādu veic **tikai** tajā taksācijas periodā, kad tiesa ir apstiprinājusi preču vai pakalpojumu saņēmēja maksātnespējas procedūras pabeigšanu.

Reģistrētam nodokļa maksātājam par rēķiniem, kas nav iekļauti kreditoru prasījumu reģistrā, nav tiesību veikt priekšnodokļa korekciju.

Ja parādnieks ir likvidēts maksātnespējas procesa rezultātā, Pievienotās vērtības nodokļa likums nenosaka prasību nosūtīt informāciju par to, ka attiecīgais parāds šā likuma izpratnē tiek uzskatīts par zaudēto parādu.

8.piemērs

Vai nodokļa maksātājam saglabājas tiesības uz priekšnodokļa korekciju, ja tiesas sēde, kurā apstiprināta parādnieka maksātnespējas procedūras pabeigšana, notikusi datumā, kad trīs gadi no parāda rašanās brīža ir pagājuši?

Atbilde.

Nodokļa maksātājam saglabājas tiesības uz PVN priekšnodokļa korekcijām par zaudētiem parādiem arī gadījumā, kad maksātnespējas procesa pabeigšanas brīdī ir pagājuši vairāk nekā trīs gadi no parāda rašanās brīža, ja maksātnespējas procedūra uzsākta triju gadu laikā no parāda rašanas brīža, un ir izpildīti visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektajā daļā minētie nosacījumi.

9.piemērs

Kādi dokumenti apliecina Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektās daļas prasību izpildi?

Atbilde.

¹⁵ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektā daļa, šajā gadījumā ir jābūt izpildītiem šā panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4., 5., 7. un 8.punkta nosacījumiem.

Tā kā Pievienotās vērtības nodokļa likums nenosaka konkrētus dokumentus, tad reģistrēts nodokļa maksātājs var izmantot jebkādus derīgus dokumentus ar juridisko spēku, kas apliecina šo nosacījumu izpildi.

Attiecībā uz iesniedzamajiem dokumentiem, kas apliecina Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektās daļas prasību izpildi, reģistrēta nodokļa maksātāja rīcībā jābūt:

- *izdrukai no kreditora prasījumu reģistra;*
- *tiesas lēmumam, ar kuru ir apstiprināta pakalpojuma vai preču saņēmēja maksātnespējas procedūras pabeigšana.*

5. PVN deklarācijas iesniegšanas kārtība

Preču piegādātājs vai pakalpojumu sniedzējs norāda nodokļa summu par zaudēto parādu pēctaksācijas gada marta vai pēctaksācijas gada pirmā ceturkšņa nodokļa deklarācijā, papildus norādot personu, kuras parāds tiek uzskatīts par zaudēto parādu, un norāda vērtību un nodokļa summu.¹⁶

Vēršam uzmanību, ja **nav uzsākta debitora maksātnespēja**, tad zaudētā parāda nodokļa summu norāda marta vai pēctaksācijas gada pirmā ceturkšņa nodokļa deklarācijā.

10.piemērs

Kurā PVN perioda deklarācijā var samazināt budžetā maksājamo summu par zaudētā parāda nodokļa summu, kad zaudētais parāds par sniegto pakalpojumu nepārsniedz 430 euro (tas izveidojies 2019.gada novembrī)? Visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās daļas nosacījumi izpildīti 2020.gada februārī.

Atbilde.

Ja ir izpildīti visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās daļas nosacījumi, tad reģistrētam nodokļa maksātājam ir tiesības norādīt nodokļa summu par zaudēto parādu 2020.gada marta deklarācijas 67.rindā, lietojot kodu "Z" PVN 1 pārskata I daļā.

11.piemērs

Kurā PVN perioda deklarācijā var samazināt budžetā maksājamo summu par zaudētā parāda nodokļa summu, kad PVN 1 pārskata I daļā zaudētais parāds par sniegto pakalpojumu nepārsniedz 430 euro (tas izveidojies 2019.gada novembrī)? Visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās daļas nosacījumi izpildīti 2020.gada aprīlī.

Atbilde.

Ja ir izpildīti visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās daļas nosacījumi, tad reģistrētam nodokļa maksātājam ir tiesības norādīt nodokļa summu par zaudēto parādu 2021.gada marta deklarācijā, lietojot kodu "Z" PVN 1 pārskata I daļā.

12.piemērs

Kurā PVN perioda deklarācijā var samazināt budžetā maksājamo summu par zaudētā parāda nodokļa summu šādā situācijā? Uzņēmumam ir debitoru parāds par dārzeņiem 4200,00 euro, no tiem pamatsumma – 4000,00 euro,

¹⁶ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta sestā daļa.

PVN 5 procenti – 200,00 euro. Pavadzīmes tika izrakstītas 2018.gada septembrī–oktobrī. 2019.gada februārī debitoram bija uzsākts maksātnespējas process, parāds bija iekļauts kreditoru prasījumu reģistrā. 2020.gada maijā maksātnespējas process tika pabeigts un debitors tika likvidēts, parāds netika atmaksāts. Uzņēmums vēlas veikt korekciju par iepriekš 2018.gada septembra un oktobra PVN deklarācijās uzrādīto un budžetā samaksāto PVN 200,00 euro apmērā. Ir ievēroti visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantā noteiktie ierobežojumi.

Atbilde.

Ja reģistrēts nodokļa maksātājs ir izpildījis visas Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektajā daļā noteiktās prasības un ir veiktas darbības, kas minētas Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta 2.¹daļā, tad tas ir tiesīgs valsts budžetā maksājamo PVN summu samazināt par zaudētā parāda PVN summu un veikt priekšnodokļa korekciju zaudētiem parādiem atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta piektās daļas nosacījumiem par zaudēto parādu tajā taksācijas perioda mēnesī, kad tiesa apstiprinājusi preču saņēmēja maksātnespējas procedūras, t.i., 2020.gada maijā, norādot nodokli PVN deklarācijas 67.rindā un PVN 1 pārskata I daļā ar kodu "Z".

PVN 1 pārskata I daļā norāda katru attaisnojuma dokumentu, uz kura pamata izveidojusies zaudētā parāda PVN summa. Katru attaisnojuma dokumentu norāda arī tad, ja preču un pakalpojumu kopējā vērtība bez PVN nepārsniedz 150 euro.

13.piemērs

Vai reģistrētam nodokļa maksātājam PVN deklarācijā ir jāuzrāda atgūtā parāda PVN summa, ja zaudētais parāds pilnīgi vai daļēji atgūts pēc tam, kad ir veiktas Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantā minētās priekšnodokļa korekcijas?

Atbilde.

Reģistrētam nodokļa maksātājam, kas iepriekšējos taksācijas periodos ir samazinājis valsts budžetā maksājamo PVN summu par aprēķināto PVN no zaudētā parāda vērtības, zaudētā parādu pilnīgas vai daļējas atgūšanas gadījumā ir jāatmaksā valsts budžetā saņemto PVN summu, uzrādot to PVN deklarācijas 57.rindā un PVN 1 pārskata I daļā (ar minusa zīmi), kad zaudētā parāda summa no parādnieka ir saņemta. Aizpildot PVN 1 pārskata I daļu, 3.ailē kā darījuma veidu ir jāuzrāda kods "Z".

Par zaudēto parādu, kuri radušies agrāk kā pēdējo triju taksācijas gadu kopš maksātnespējas procedūras uzsākšanas, summām reģistrētam nodokļa maksātājam nav tiesību veikt priekšnodokļa korekciju.

14.piemērs

Kā pareizi PVN deklarācijas pielikumā jānorāda priekšnodoklis no 2019.gada zaudētiem parādiem atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantam? Ir trīs likvidēti debitori, kas izslēgti no Valsts ieņēmumu dienesta PVN maksātāju reģistra, tādējādi PVN deklarācijas priekšnodokļa pielikumā tehniski nevar uzrādīt kodu - A - PVN maksātājs. Kāds darījuma veids un dokumenta veids pielikumā ir jānorāda šādiem darījumiem?

Atbilde.

Ja atbilstoši PVN regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajam ir veicama priekšnodokļa korekcija par zaudēto parādu, tad tā jānorāda pievienotās

vērtības nodokļa deklarācijas 67.rindā un jāatšifrē PVN 1 pārskata I daļā. Aizpildot PVN 1 pārskata I daļu, 3.ailē norāda kodu "Z", 6.ailē norāda kodu "1" – nodokļa rēķins.

Vēršam uzmanību, ka priekšnodokļa korekcijas zaudētiem parādiem drīkst veikt tikai, ja ir izpildīti attiecīgie Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta nosacījumi.

Preču vai pakalpojumu saņēmējs, kurš ir reģistrēts nodokļa maksātājs, atskaitīto priekšnodokļa summu par nesamaksāto zaudēto parādu iemaksā valsts budžetā, to norādot attiecīgā taksācijas perioda nodokļa deklarācijā.¹⁷

15.piemērs

Kurā taksācijas perioda PVN deklarācijā pakalpojuma saņēmējam, kas iepriekšējā taksācijas periodā ir atskaitījis PVN summu par saņemto pakalpojumu, ir jāpalielina budžetā maksājamo PVN summu, ja tas no pakalpojuma sniedzēja 2020.gada februārī ir saņēmis informāciju par parāda atzišanu par zaudēto parādu un 2020.gada martā ir iemaksājis valsts budžetā iepriekš atskaitīto PVN summu.

Atbilde.

Pakalpojuma saņēmējam 2020.gada martā valsts budžetā iemaksāto PVN summu par neapmaksāto kreditora parādu, kas atzīts par zaudēto parādu, jāuzrāda 2020.gada marta PVN deklarācijas 57.rindā un PVN 1 pārskata I daļā (ar mīnusa zīmi). Aizpildot PVN 1 pārskata I daļu, 3.ailē kā darījuma veidu ir jāuzrāda kods "Z".

16.piemērs

Kurā taksācijas perioda PVN deklarācijā reģistrēts nodokļa maksātājs var samazināt budžetā maksājamo summu, ja tas 2019.gada jūlijā valsts budžetā ir iemaksājis atskaitīto PVN summu par neapmaksāto kreditoru parādu un 2020.gada augustā ir veicis zaudētā parāda apmaksu pakalpojuma sniedzējam.

Atbilde.

Reģistrētam nodokļa maksātājam, ja tas ir samaksājis zaudēto parādu, ir tiesības atskaitīt PVN summu kā priekšnodokli par samaksāto zaudēto parādu, norādot to 2020.gada augusta PVN deklarācijas 67.rindā un PVN 1 pārskata I daļā ar kodu "Z".

6. Citi jautājumi

17.piemērs

Kurā brīdī reģistrētam nodokļa maksātājam ir tiesības valsts budžetā maksājamo nodokļa summu samazināt par pusi no zaudētā parāda nodokļa summas, ja ir izpildīti visi nosacījumi atbilstoši Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta ceturtajā daļā noteiktajai kārtībai?

Atbilde.

Priekšnodokļa korekcija zaudētajiem parādiem Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta ceturtajā daļā noteiktajā kārtībā ir veicama, ja ir uzsākta preču vai pakalpojumu saņēmēja bankrota procedūra atbilstoši 2007.gada

¹⁷ Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta devītā daļa

1.novembra Maksātnespējas likumam, kas bija spēkā līdz 2010.gada 31.oktobrim.¹⁸

Ja bija izpildīti visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta ceturtais daļas nosacījumi, tad preču piegādātājam vai pakalpojumu sniedzējam bija tiesības labot tā taksācijas perioda PVN deklarāciju, kad preču vai pakalpojumu saņēmējam tika uzsākta bankrota procedūra, valsts budžetā maksājamo nodokļa summu samazinot par pusi no zaudētā parāda nodokļa summas. Savukārt samazināt valsts budžetā maksājamo nodokļa summu par atlikušā zaudētā parāda summu preču piegādātājam vai pakalpojumu sniedzējam ir tiesības tajā taksācijas periodā, kad tiek izbeigts maksātnespējas process sakarā ar bankrota procedūras pabeigšanu.

18.piemērs

Vai Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta ceturtais daļas nosacījumus ir iespējams piemērot situācijā, ja ir izpildīti šā panta pirmās daļas 1., 2., 3., 4., 5., 7., 8. un 9.punkta nosacījumi, pārtraukta preču piegāde un 2018.gadā ierosināts preču saņēmēja maksātnespējas process?

Atbilde.

Maksātnespējas process ir ierosināts 2018.gadā, tātad – pēc jaunā Maksātnespējas likuma. Tādējādi nav pamata piemērot Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta ceturto daļu, kura ir par maksātnespēju, kas ir uzsākta pēc iepriekšējā Maksātnespējas likuma, kas Saeimā pieņemts 2007.gada 1.novembrī un ir zaudējis spēku.

19.piemērs

Parāda rašanās laikā darījumu partnerim ir pasludināts tiesiskās aizsardzības process un tādējādi nav iespējams izpildīt Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta 2.¹daļas 1.punktā noteikto par prasības pieteikumu tiesā par parāda piedziņu. Vai šādā gadījumā var veikt priekšnodokļa korekciju, pamatojoties uz Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantu?

Atbilde.

Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pants neparedz, ka tiesiskās aizsardzības procesa gadījumā preču piegādātājs vai pakalpojuma sniedzējs, neievērojot šā pantā paredzētos nosacījumus, varētu izmantot tiesības valsts budžetā iemaksāto PVN summu samazināt par zaudētā parāda PVN summu.

Lai atgūtu zaudēto parādu, nodokļa maksātājam triju gadu laikā no parāda rašanās brīža ir jāiesniedz prasības pieteikums tiesā par parāda piedziņu no preču vai pakalpojumu saņēmēja.

Tādējādi, ņemot vērā, ka zaudētā parāda summa pārsniedz 430 euro, tiesības veikt PVN korekciju ir tikai gadījumā, ja tiek izpildīti visi Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta trešās daļas nosacījumi.

Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pants neparedz atšķirīgu PVN korigēšanu parādu cesijas gadījumā.

Lai izpildītu Pievienotās vērtības nodokļa likuma prasības, noslēdzot cesijas līgumu par prasījuma tiesību nodošanu, jānodrošina informācijas saņemšana no cesionāra par pilnīgi vai daļēji atgūtām parādu summām, kuras tiek nodotas cesionāram, lai varētu aprēķināt par tām PVN un veikt tā iemaksu valsts budžetā.

¹⁸ Pievienotās vērtības nodokļa likuma Pārejas noteikumu 8.punkts.

20.piemērs

Kā piemērot Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta trīspadsmīto daļu šādā situācijā?

Tiek cedēts zaudētais parāds par kuru iepriekš tika veikta priekšnodokļa korekcija saskaņā ar Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantu 100 euro (t.sk. PVN 17,35 euro), un saskaņā ar cesijas līgumu cedents no šī konkrētā debitora parāda atgūst tikai 10 % jeb 10 euro (t.sk. PVN 1,74 euro un pamatparāds 8,26 euro). Cedents šo parādu 100 euro apmērā iekļauj PVN deklarācijā kā zaudēto parādu, atgūstot iepriekš samaksāto PVN 17,35 euro apmērā.

Pēc kāda laika no cesionāra tiek saņemta informācija, ka tas ir atguvis parādu 100 % vērtībā, t.i., no debitora atguvis 100 euro.

Kādā apmērā cedentam ir jāveic PVN korekcija šajā situācijā, ja debitors cesionāram parādu ir atmaksājis pilnā apmērā, bet cedents ir saņēmis tikai 10 % no parāda summas (jeb PVN 1,74 euro) un vairāk neko ne no cesionāra, ne debitora nesaņems?

Atbilde.

Ja PVN tiek koriģēts, iestājoties Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantā noteiktajiem apstākļiem, ir jāievēro šā panta trīspadsmītajā daļā noteiktais: ja parāds pēc tam tiek atgūts, tad attiecīgi valsts budžetā ir jāiemaksā tā PVN summa, kura tiek atgūta.

Tādējādi valsts budžetā atmaksājamā PVN apmēru neietekmē cesijas līgumā noteiktā atlīdzība, bet gan atgūtā parāda PVN summa, konkrētajā situācijā tā ir 17,35 euro, kas cedentam jāatmaksā valsts budžetā.

Vēršam uzmanību, ka priekšnodokļa korekciju nevar veikt, ja zaudētais parāds iepriekš tika cedēts.

21.piemērs

Kā piemērot Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta četrpadsmito daļu šādā situācijā?

Reģistrēts nodokļa maksātājs visus nedrošos debitorus deklarējis šī gada martā PVN deklarācijā. No cesionāra tika saņemti ienākumi no nedrošo debitoru pārdošanas šī gada novembrī. Reģistrēts nodokļa maksātājs atguva tikai daļu no visiem zaudētajiem parādiem.

Pamatojoties uz Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta četrpadsmito daļu, reģistrētam nodokļa maksātājam būtu jāiesniedz ziņas tad, kad ienākums tika saņemts. Šajā gadījumā tas ir šī gada novembris. Bet sakarā ar to, ka šajā gadā nedrošie debitori jau tika noziņoti, varbūt drīkst precizēt marta PVN deklarāciju, pamatojoties uz novembra ienākumu? Vai arī tomēr ir jānorāda visa informācija novembra PVN deklarācijā? Un kā to pareizāk norādīt, jo reģistrēts nodokļa maksātājs ir saņēmis tikai daļēju ienākumu, bet ne visu?

Atbilde.

Ja cedents novembrī ir saņēmis daļēju summu no zaudētā parāda no cesionāra cesijas rezultātā un cedents, piemērojot Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmo un trešo daļu, norādīja nodokļa summu par zaudēto parādu pēctaksācijas gada marta PVN deklarācijas 67.rindā un PVN 1 pārskata I daļā, tad martā atskaitītā priekšnodokļa korekcijas nav veicamas PVN novembra deklarācijā, bet cedentam ir jānodrošina, ka cesionārs ziņos, ja būs atguvis no bijušā parādnieka parādu vai daļu no parāda.

Tādējādi cedentam būs pienākums veikt priekšnodokļa korekcijas, atmaksājot valsts budžetā PVN no summas, kuru cesionārs sev būs atguvis,

tajā taksācijas periodā, kad cesionārs būs atguvis no parādnieka parāda summu, norādot valsts budžetā iemaksājamā nodokļa summu PVN deklarācijas 57.rindā un atšifrējot PVN 1 pārskata I daļā, norādot atgūtā parāda vērtību un nodokli ar minusa zīmi.

22.piemērs

Vai ir jāatmaksā atpakaļ valsts budžetā veiktā priekšnodokļa korekcija, ja tiek atsākti darījumi ar parādnieku?

Atbilde.

Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.panta pirmās daļas 6.punkts nosaka, ka sadarbība ar konkrēto preču vai pakalpojuma saņēmēju ir pārtraukta (netiek piegādātas preces vai sniegti pakalpojumi) vismaz pirms sešiem mēnešiem un nav atjaunota. Minētais nosacījums norāda, ka nekāda veida sadarbību ar konkrēto preču vai pakalpojuma saņēmēju vēlākā laika periodā nav paredzēts atsākt.

Tātad, atsākot sadarbību ar tādu klientu, kurš iepriekš neapmaksāja PVN rēķinus un par kura saņemtām precēm vai pakalpojumiem preču piegādātājs vai pakalpojuma sniedzējs ir piemērojis Pievienotās vērtības nodokļa likuma 105.pantā noteiktās tiesības valsts budžetā iemaksāto PVN summu samazināt par zaudētā parāda PVN summu, nodokļa maksātājam ir jāveic valsts budžetā iemaksājamās PVN summas palielināšanu par šo iepriekš samazināto zaudētā parāda PVN summu.

7. Uzņēmumu ienākuma nodokļa piemērošana debitoru parādiem

Kārtība, kādā piemēro uzņēmumu ienākuma nodokli nedrošiem debitoru parādiem, ir noteikta Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.pantā "Nedrošie debitoru parādi".

23.piemērs

Debitoru parāds izveidojās 2017.gadā, kad tam tika izveidots uzkrājums. Komerksabiedrība 2021.gadā pieņem lēmumu norakstīt šo debitoru parādu kā bezcerīgu. Šis debitoru parāds neatbilst Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta trešās daļas nosacījumiem.

Debitoru parādam, kurš bija izveidojies 2017.gadā, nepiemēro Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.pantā noteikto kārtību. Debitoru parādu norakstot finanšu grāmatvedībā, attiecīgo summu neiekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un neapliek ar nodokli (nenorāda nodokļa deklarācijā).

Gadījumā, ja šis parāds atbilst Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta trešās daļas nosacījumiem – komerksabiedrība var samazināt nodokļa bāzi (deklarācijas 21.rindā) par debitora parāda summu, tai piemērojot koeficientu 0,75.

Gadījumā, ja debitoru parāds izveidojās 2017.gadā un tam netika izveidots uzkrājums, tomēr tas atbilst Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta trešās daļas nosacījumiem – komerksabiedrība, norakstot šo parādu 2021.gadā, samazina nodokļa bāzi (deklarācijas 21.rindā) par debitora parāda summu, tai piemērojot koeficientu 0,75. Vienlaikus komerksabiedrība samazina nesadalīto peļņu, kas uzkrāta līdz 2017.gada 31.decembrim,

aizpildot deklarācijas 1.1.tabulā aili "Debitoru parādi, kuri samazinājuši ar nodokli apliekamo bāzi".

Uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē iekļauj un ar nodokli apliek debitoru parādu summu, kura:

- 1) izveidota kā **uzkrājums nedrošiem parādiem** un iekļauta kā izmaksa peļņas vai zaudējumu aprēķinā, un **36 mēnešu laikā** no uzkrājuma izveidošanas dienas parāds nav atgūts vai tam šajā periodā nav piemērojams 9.panta trešajā daļā minētais atbrīvojums;
- 2) iekļauta zaudējumos (izdevumos), ja pirms tam attiecīgajam debitora parādam **nav izveidots uzkrājums un parādu summai nav piemērojami** 9.panta trešajā daļā minētie nosacījumi.

Minētais neattiecas uz kredītiestāžu un krājaizdevu sabiedrību izveidotajiem debitoru uzkrājumiem vai to norakstījumiem tieši zaudējumos (saskaņā ar Starptautisko Finanšu sagatavošanas standartu prasībām vai Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvajos noteikumos paredzēto uzkrājumu veidošanas kārtību), kā arī attīstības finanšu institūcijas izveidotajiem uzkrājumiem debitoru parādiem.

24.piemērs

Komerscābiedrībai 2020.gadā ir izveidojies debitora parāds, tam netika veidots uzkrājums, piemēram, komerscābiedrība to uzskatīja par nenozīmīgu. Lai gan komerscābiedrība veica nepieciešamās parāda piedziņas un atgūšanas darbības, debitora parāds netika samaksāts, un komerscābiedrība 2021.gada maijā nolēma attiecīgo parādu norakstīt izdevumos (zaudējumos). Minētais debitora parāds arī neatbilda Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta trešās daļas nosacījumiem. Aizpildot 2021.gada decembra uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju, komerscābiedrība minēto debitora parāda summu iekļauj nodokļa bāzē un apliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli (deklarācijas 6.2.rindā).

Nodokļa maksātājam jānodrošina uzkrājuma izveidošanas izsekojamība **katram debitora parādam**, lai nodrošinātu 36 mēnešu izsekojamību.

Katrs nodokļa maksātājs var patstāvīgi izlemt par to, kādas tieši darbības/pasākumus tas veiks un kādos termiņos, lai atgūtu nesamaksāto parāda summu. Piemēram, atgādina parāda samaksas datumus debitoram (rakstiski, telefoniski utt.), nosūta lūgumus, atgādinājumus vai brīdinājumus, kuros informē debitoru par nesamaksātajām parādu summām, vai citādi informē savus debitorus.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē **neiekļauj parādu summas**, ja nodokļa maksātājs veicis visas atbilstošās parādu piedziņas un atgūšanas darbības un ir ievērots **1.punkta nosacījums, kā arī vēl viens no pārējiem nosacījumiem**:

- 1) debitors ir Latvijas vai citas Eiropas Savienības dalībvalsts vai Eiropas Ekonomikas zonas valsts rezidents vai tās valsts rezidents, ar kuru Latvija noslēgusi konvenciju par

nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, ja šī konvencija ir stājusies spēkā;

- 2) debitors ir valsts vai pašvaldības kapitālsabiedrība, kas likvidēta atbilstoši attiecīgas institūcijas lēmumam;
- 3) ir tiesas spriedums par parāda piedziņu no debitora un tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību un komercsabiedrība – debitore – ir izslēgta no uzņēmumu reģistra vai atbilstoša reģistra citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Ekonomikas zonas valstī, vai valstī, ar kuru Latvija noslēgusi konvenciju par nodokļu dubultās uzlikšanas un nodokļu nemaksāšanas novēršanu, ja šī konvencija ir stājusies spēkā;
- 4) ir tiesas spriedums par parāda piedziņu no debitora – fiziskās personas – un tiesu izpildītāja akts par piedziņas neiespējamību;
- 5) debitora parāda summa ir mazāka nekā ar tās atgūšanu saistītie izdevumi, bet nav lielāka kā 20 *euro*;
- 6) debitora parāda piedziņa tiesas ceļā nav iespējama lietderības apsvērumu dēļ sakarā ar to, ka debitora parāda summa ir mazāka nekā ar tās atgūšanu saistītie izdevumi, ja iepriekš ir veikti pasākumi parāda atgūšanai, ievērojot nosacījumu, ka attiecīgā debitora parāda summa nepārsniedz 0,2 procentus no nodokļa maksātāja pārskata gada neto apgrozījuma, bet nav lielāka kā 500 *euro*;
- 7) parāda summa nav atgūta no debitora – fiziskās personas, kura nav ar uzņēmumu saistīta persona, dzēšot tam izsniegto aizdevumu un ievērojot nosacījumu, ka attiecīgā dzēstā summa saskaņā ar likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 9.pantu netiek aplikta ar iedzīvotāju ienākuma nodokli;
- 8) parāda summa ir atzīta saskaņā ar kreditoru prasījumu reģistru, kad tiesa ir apstiprinājusi:
 - a) debitora – juridiskās personas, personālsabiedrības vai individuālā komersanta – maksātnespējas procedūras pabeigšanu,
 - b) debitora – fiziskās personas – bankrota procedūras pabeigšanu;
- 9) parāda summa saskaņā ar tiesas nolēmumu atbilst parādnieka tiesiskās aizsardzības procesā vai ārpus tiesiskās aizsardzības procesā tiesiskās aizsardzības procesa pasākumu plānā noteiktajam proporcionālam pamatparāda, līgumsoda vai procentu dzēšanas vai samazinājuma apmēram;
- 10) parāda summa nav atgūta no debitora, kura darbība ir apturēta, pamatojoties uz nodokļu administrācijas lēmumu, un tas ir izslēgts no komercreģistra;
- 11) debitors – fiziskā persona – ir miris.

Nosacījumi likuma 9.panta trešās daļas 5) un 6) punktā - piemērojami attiecībā uz nelielām vai arī nodokļa maksātājam **nebūtiskām debitoru parādu** summām. Paredzēts, ka nosacījums izpildījies, ja:

- debitora parāda summa ir mazāka nekā ar tās atgūšanu saistītie izdevumi, bet nav lielāka kā 20 *euro*;
- debitora parāda (lielāka par 20 *euro*) piedziņa tiesas ceļā nav lietderīga (jo debitora parāda summa ir mazāka nekā atgūšanas izdevumi), ja iepriekš ir veikti pasākumi parāda atgūšanai, kā arī parāds nepārsniedz 0,2 procentus no nodokļa maksātāja pārskata gada neto apgrozījuma, bet nav lielāks kā 500 *euro*.

Nodokļa maksātājs patstāvīgi izvērtē, kurš no nosacījumiem piemērojams, atkarībā no konkrētās situācijas un debitora parāda summas lieluma.

25.piemērs

Komersabiedrībai ir debitors (juridiska persona), kurai 2021.gadā ir uzsākta maksātnespējas procedūra, kā arī attiecīgā debitora parāda summa ir atzīta saskaņā ar kreditoru prasījumu reģistru.

Komerksabiedrībai nav tiesību uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšanas vajadzībām norakstīt un neiekļaut uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē šo debitora parādu summu tajā gadā, kad maksātnespējas procedūra ir uzsākta. Minētais 8.punkta nosacījums būs izpildīts tikai tad, kad tiesa būs apstiprinājusi maksātnespējas procedūras pabeigšanu.

26.piemērs

Komerksabiedrība ir noskaidrojusi, ka tās debitors nav atrodams, neatbild uz tālruņa zvaniem, vēstulēm un ir izslēgts no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra. Tomēr attiecībā uz šo debitora parādu nav izpildīts neviens no likuma 9.panta trešajā daļā minētajiem nosacījumiem, t.sk. nav tiesas sprieduma par parāda piedziņu no debitora un tiesu izpildītāja akta par piedziņas neiespējamību, tādēļ komerksabiedrība, norakstot šo debitora parāda summu finanšu grāmatvedībā, to iekļauj uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē un apliek ar nodokli (t.i., summu norāda pēdējā mēneša deklarācijas 6.2.rindā tajā gadā, kad attiecīgā summa norakstīta izdevumos).

Nodokļa maksātājs var samazināt uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzi par:

- 1) tādu atgūtā parāda summu, kura ir bijusi iekļauta zaudējumos (izdevumos) vai par kuru izveidots speciālais uzkrājums nedrošiem parādiem, ja šī summa ir iekļauta ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē kādā no iepriekšējo pārskata gadu taksācijas periodiem;
- 2) tādu parāda summu vai par tādu samazinātu speciālo uzkrājumu summu, kurai piemērojams šā panta trešajā daļā noteiktais atbrīvojums, ja šī summa ir iekļauta ar uzņēmumu ienākuma nodokli apliekamajā bāzē kādā no iepriekšējo pārskata gadu taksācijas periodiem.

27.piemērs

Komerksabiedrība 2020.gadā iekļāva uzņēmumu ienākuma nodokļa bāzē norakstīto debitora parādu un samaksāja nodokli, tomēr 2021.gadā debitors šo parādu (1500 euro) samaksāja. Tātad komerksabiedrībai ir tiesības atgūt 2020.gadā samaksāto uzņēmumu ienākuma nodokļa summu par attiecīgo debitora parādu.

Aizpildot uzņēmumu ienākuma nodokļa deklarāciju, piemēram, uzņēmumam veidojas nodokļa bāze 2000 euro (deklarācijas 17.rindā) un deklarācijas 20.rindā tas norāda atgūto parādu 1500 euro, līdz ar to samazinās maksājamais nodoklis un tas ir 100 euro $[(2000-1500) \times 0,2]$.

Gadījumā ja nodokļa bāze būtu mazāka par atgūto parādu 1500 euro, nodokļa maksātājs norādītu deklarācijas 31.rindā to nodokļa summu, kuru tas var saņemt atpakaļ no budžeta, jo ir atguvis debitora parādu, par kuru iepriekšējā 2020.gadā bija jau samaksājis uzņēmumu ienākuma nodokli.

28.piemērs

Kā piemērot Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma 9.panta trešās daļas nosacījumus situācijā, kad debitors ir nerezidents (reģistrēts Francijā un nodokļu vajadzībām - Francijas rezidents), kurš ir kļuvis maksātnespējīgs, t.i., ir pabeigts maksātnespējas process atbilstoši Francijas normatīvajiem aktiem?

Atbilde.

Situācijā, kad izpildās likuma 9.panta trešās daļas 1) un 8) punkta nosacījums, uzņēmums noraksta debitora parādu grāmatvedības uzskaitē un neapliek ar uzņēmumu ienākuma nodokli. Proti debitors - ES dalībvalstī reģistrēts uzņēmums - ir pabeidzis maksātnespējas procedūru savā rezidences valstī, piemēram, uzņēmuma rīcībā ir dokumentārs pamatojums (t.i., ar attiecīgiem dokumentiem brīvā formā, kādi tie ir pieejami attiecīgajā valstī), ka debitora parāda summa ir saskaņota atbilstoši kreditoru prasījumu reģistram un ir tiesas lēmums par debitora atzišanu par maksātnespējīgu, ar kuru maksātnespējas procedūra tiek pabeigta.

Nodokļa maksātājs patstāvīgi nosaka **debitoru parādu atzišanas, atgūšanas un norakstišanas politiku** savā grāmatvedības politikā.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa likums

<https://likumi.lv/ta/id/292700-uznemumu-ienakuma-nodokla-likums>

Ministru kabineta 2017.gada 14.novembra noteikumi Nr.677 "Uzņēmumu ienākuma nodokļa likuma normu piemērošanas noteikumi"

<https://likumi.lv/ta/id/295416-uznemumu-ienakuma-nodokla-likuma-normu-piemerosanas-noteikumi>

Pievienotās vērtības nodokļa likums

<https://likumi.lv/ta/id/253451-pievienotas-vertibas-nodokla-likums>

Valsts ieņēmumu dienests

Materiāls sagatavots: 24.08.2021.

Materiāls pēdējo reizi aktualizēts: 02.01.2024.

Atsauksmes par materiāla kvalitāti vai priekšlikumus tā uzlabojumiem priecāsimies saņemt [EDS](#) sadaļā "Sarakste ar VID".